

Akademia tjener på god differensiering

Vedtatt på landsstyremøte 3 25/26

Utviklingen i høyere utdanning de siste årene har bidratt til en mindre tydelig grense mellom universiteter og høyskoler. Tidligere var sektoren preget av komplementære roller, der høyskolene hadde et primært profesjons- og arbeidslivsorientert oppdrag, mens universiteter og forskerutdanninger var innrettet mot fri og langsiktig forskning. I dag kombinerer stadig flere universiteter disse oppgavene, noe som skaper et mer homogent institusjonslandskap.

I offentlig styringsdokumenter, blant annet Meld. St. 19 (2020-2021) og Meld. St. 14 (2024-2025), uttrykkes det forventninger om at universiteter skal levere utdanninger og forskningsutdanninger som i større grad er arbeidslivsorienterte. Utviklingen innebærer en dreining mot tydelig markedsorientering, der institusjonenes prioriteringer i økende grad tilpasses eksterne behov. Tendensen kommer særlig i uttrykk i regjeringens tildelingsbrev (2026) til universitetene, hvor både arbeidsliv og næringsliv gis sterkere prioritet, samt de utdanningen regjering ser på som "relevant".

Denne utviklingen påvirker også organiseringen av forskerutdanningen. Doktorgradsprogrammer strekkes så langt som mulig for å dekke institusjonens samlede faglige virksomhet, fremfor at det utvikles flere programmer med tydelig avgrensning og indre faglig sammenheng.

Parallelt har stadig flere høyskoler søkt universitetsstatus. Dette har bidratt til økt konkurranse om både status og ressurser, ofte på bekostning av tydelig og funksjonelt skille mellom institusjonstypene. Når målet om universitetsstatus vektlegges sterkt, kan det redusere sektorens differensiering og de ulike delenes egenart.

Et velfungerende utdanningssystem forutsetter institusjoner med tydelige profiler og komplementære roller. Å bevare og styrke forskjellene mellom sektorens ulike nivåer kan bidra til høyere kvalitet, både i forskning og utdanning.

Norsk studentorganisasjon mener derfor at:

- NOKUT bør stille strengere krav til akkreditering som universitet.
- De ulike nivåene i høyere utdanning bør styrkes på egne premisser. Høyskoler, vitenskapelige høyskoler og universiteter bør utvikle tydelige profiler og selvstendige oppdrag. Et differensiert system med klare roller bidrar til bedre kvalitet enn et ensrettet system der alle institusjoner presses i samme retning.

- NOKUT må evaluere om dagens krav til akkreditering som universitet fungerer etter hensikten, og om de sikrer tilstrekkelig faglig kvalitet, bredde og robusthet.
- Det bør stilles strengere krav til antall uteksaminerte doktorgradskandidater for å oppnå og opprettholde universitetsstatus.
- Universitetets og høyskolens samfunnsoppgave og -ansvar må tydeliggjøres og være forskjellige, og kommuniseres til både nåværende og framtidige studenter.